

RAPPORT

FULLFÖLJDA STUDIER

Författare Henrik Erlandsson

Fyrbodals kommunalförbund, Januari 2023

SAMMANFATTING

Fyrbodal är ett område i Västra Götaland med cirka 270 000 invånare bestående av 14 kommuner från Orust, Uddevalla och Trollhättan i söder till Strömstad och Åmål i norr. Mellan augusti 2020 och november 2022 pågick projektet *processtöd fullföljda studier* med det långsiktiga effektmålet att öka andelen gymnasiebehöriga elever på deltagande skolor och i medverkande kommuner.

I utvecklingsarbetet deltog samtliga grundskolor i Munkedals kommun, 4 högstadieskolor i Vänersborgs kommun samt Åmåls kommun fullt ut i arbetet. Dessutom medverkade flertalet av de övriga kommunerna i Fyrbodal på seminarier och konferenser som arrangerats löpande i projektet i syfte att öka personalens och skolenheternas kunskaper kring olika utvecklingsområden i processtöd fullföljda studier.

Med utgångspunkt i *processtöd fullföljda studier Fyrbodal* beskrivs arbetets genomförande. Dessutom *syftar rapporten till* att presentera och diskutera arbetssätt och resultat *utifrån tre olika fallbeskrivningar*. Några resultat i arbetet utifrån fallbeskrivningarna följer nedan.

I Vänersborg har arbetet kring *Sedd och Saknad* exempelvis lett till att de uppföljningsmatriser som arbetats fram numera även implementerats på varje högstadieskola för att kunna följa upp såväl betyg i varje ämne, som skolnärvaron och skolfrånvaron. *Sedd och saknad*-tänket har utvecklat och förbättrat uppföljningen på såväl skol-, klass som individnivå på skolorna. Dessutom har arbetet lett till en förbättrad samverkan mellan förvaltning och skolor, inom och mellan skolor (och även socialtjänst) avseende arbetssätt och uppföljningsrutiner, vilket utgör en viktig utgångspunkt i skolförbättringsarbetet med elever i Vänersborg. Arbetet har även fått spridning till de yngre åldrar.

I Svarteborg har arbetet kring den breda studie- och yrkesvägledningen i undervisningen blivit mer integrerat i den ordinarie undervisningen framför allt på Centrumskolan i Dingle, där de äldre eleverna (i årskurs 4-6) går. Men även personalen på Hällevadsholms skola, där de yngre eleverna går (F-3), har identifierat den breda studie- och yrkesvägledningen som ett fortsatt utvecklingsområde kopplat till olika undervisningsområden (litteratur om yrken, läsning etcetera), som kommer att skrivas in i skolans årsplanering och årshjul kopplat till exempelvis undervisningen i läsning och skrivande.

På Munkedalsskolan är några av de huvudsakliga resultaten ett förbättrat trygghetsarbete och en utvecklad och förbättrad gemensam undervisningsstruktur. Arbetet i Svarteborg och på Munkedalsskolan kan även kopplas Munkedals kommuns förvaltningsövergripande arbete för att förbättra och utveckla skolresultaten och måluppfyllelsen inom hela utbildningsförvaltningen i Munkedals kommun.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	s 4
• Rapportens syfte	s 4
• Om projektet	s 4
• Bakgrund	s 5
○ <i>Regional trend vid projektstart i augusti 2020</i>	
○ <i>Vänersborgs arbete kring skolnärvaro- och skolfrånvaro</i>	
○ <i>Grundskolorna i Munkedals kommun</i>	
Framgångsrik skolförbättring – en analysram	s 8
Genomförande	s 10
• Upstarten i processtöd fullföljda studier	
• Nulägesanalysen som mynnat ut i en processplan	
• Referenslitteratur, föreläsningar, seminarier och konferenser.	
Fallbeskrivningar	s 12
• Case Vänersborgs kommun	s 12
• Case Svarteborg	s 15
• Case Munkedalsskolan	s 17
Diskussion och slutsatser	s 19
Referenser	s 22
Bilaga 1	s 23

INLEDNING

Barn och ungdomar som fullföljer grundskolan och en gymnasieutbildning har bättre möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och aktivt delta i samhället, jämfört med de som inte gör det. Forskning och statistik pekar på sambandet mellan en fullföljd gymnasieutbildning, för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden, vilket också ökar förutsättningarna för att må bra och etablera sig i samhällslivet. Att fullfölja grundskolan och en gymnasieutbildning är med andra ord en central skyddsfaktor för att inte hamna utanför arbetsmarknaden, eller för att kunna delta fullt ut i samhällslivet och att i framtiden, om man så vill, ha möjlighet att läsa vidare på högskola eller universitet.¹

Det är skolans ansvar att stötta och utbilda elever för att fullfölja grundskolan och gymnasiet. Men eftersom studieavbrott föregås av en mängd olika orsaker är det ett komplicerat arbete och därför kan det finnas behov av att fler samhällsaktörer (exempelvis socialtjänsten) involveras i arbetet. Kunskaperna om vad som påverkar barn och ungdomar att fullfölja en grundskole- och gymnasieutbildning är idag stora. För att lyckas behöver man utgå från de lokala förutsättningarna och den lokala kontexten samtidigt som skolan och huvudmannen ska följa de övergripande målen i läroplaner och kursplaner. Skolans styrkor och utmaningar behöver identifieras i en gemensam kartbild. Detta för att intensifiera ett utvecklings- och skolförbättringsarbete utifrån skolans vardagspraktik.²

Rapportens syfte

Med utgångspunkt i projektet *”processtödd fullföljda studier Fyrbodals kommun”* handlar föreliggande rapport om att beskriva det övergripande arbetet i projektet. Rapporten syftar till att presentera och diskutera arbetssätt och resultat utifrån tre olika fallbeskrivningar.

Om projektet

Projektet initierades och skisserades under våren 2020 mot bakgrund av att Fyrbodals kommunalförbund och utbildningscheferna i Fyrbodals kommun tillsatt en arbetsgrupp för att fortsätta vidareutveckla arbetssätt och metoder från det tidigare projektet *En skola för alla*³. Ambitionen från arbetsgruppen var att kraftsamla i syfte att stödja skolor och kommuner i Fyrbodals kommun för att fortsätta utveckla och systematisera arbetet för att långsiktigt öka andelen gymnasiebehöriga elever i medverkande kommuner och skolor.

I utvecklingsarbetet har samtliga grundskolor i Munkedals kommun, 4 högstadieskolor i Vänersborgs kommun samt Åmåls kommun deltagit fullt ut i arbetet. Dessutom har flertalet från de övriga kommunerna i Fyrbodals kommun deltagit på seminarier och konferenser som arrangerats löpande i projektet i syfte att öka kunskaper kring olika utvecklingsområden i processtödd fullföljda studier.

---

¹ Vinnerljung (2010); Dale (2011).

² Håkansson & Sundberg (2016).

³ [Slutrapport ESF-projektet En skola för alla](#)

Utvecklingsarbetet pågick på skolor och i medverkande kommuner mellan augusti 2020 till och med november 2022. Förutom en mer övergripande presentation av kommunernas och skolornas arbete kommer rapporten att rikta fokus utifrån tre olika fallbeskrivningar.

Dessa fallbeskrivningar syftar till att ge läsaren av rapporten djupare kunskap, inblick och förståelse av arbetssätt och organisering utifrån tre fallbeskrivningar. Exempelen är:

1. *Vänersborgs kommuns skolnärvaro- och skolfrånvaroarbete.* I detta arbete har samtliga kommunala högstadieskolor deltagit.
2. *Två exempel från Munkedals kommun.* Båda skolorna utbildar elever F-6.
  - a. *Dels Munkedalskolans arbete där hela skolan medverkat för att öka elevernas trygghet och studiero och arbetet i att utveckla undervisningen.*
  - b. *Samt Svarteborgs arbete kring att utveckla den breda studie- och yrkesvägledningen i undervisningen.*

Bakgrund

Världen över pågår ett intensivt utvecklingsarbete för att barn och ungdomar ska fullfölja sina studier och i en förlängning etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden med motivation och framtidstro.⁴

Diskussioner sker såväl i Sverige, som globalt sett om skolans utmaningar i ett informations- och kunskapsintensivt samhälle och hur lärandemiljöerna kan bli så gynnsamma så möjligt för att ta tillvarata på olika elevers förutsättningar att lära och utvecklas oavsett social, språklig och kulturell bakgrund. Skolans betydelse och roll för en samhällelig sammanhållning, konkurrenskraft, demokratiska utveckling och individuell frihet är andra faktorer som flitigt diskuteras. Forskningen visar även samband mellan ovanstående faktorer och hur kvalitén på utbildningen spelar en central roll för att barn och ungdomar i en svensk kontext ska fullfölja en grundläggande grundskola och gymnasieutbildning. Påståendet att skolutvecklingsfrågorna befinner sig överst på den globala utbildningspolitiska agendan råder det ingen som helst tvekan över.⁵

Då skolplikten utgör en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet är en fullföljd grundskoleutbildning och att ta sig vidare till och fullfölja en gymnasieutbildning den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för pojkars, flickors och blivande mäns och kvinnors framtid. Detta för att kunna etablera ett självständigt liv, komma in på arbetsmarknaden, känna sig inkluderad, ha en egen inkomst och för att kunna etablera sig i samhället.⁶

Forskning visar att barn och ungdomar som inte fullföljer en gymnasieutbildning löper fem gånger högre risk att hamna utanför studier eller arbetsmarknad. Alla som gör ett studieavbrott hamnar givetvis inte i utanförskap. Men de ungdomar som inte fullföljer en gymnasieutbildning har en betydligt högre risk att drabbas av psykisk ohälsa, arbetslöshet, ekonomisk utsatthet, eller som socialt marginaliserade.⁷

Sammanfattningsvis finns det ett antal goda grunder för samhällets prioritering av att barn och ungdomar fullföljer grundskolan och gymnasiet. Dessa skäl är bland andra:

---

⁴ Utmärkt skolutveckling. Håkansson & Sundberg (2016).

⁵ ibid

⁶ Vinnerljung (2010).

⁷ Gren-Landell (2016); Henriksson (2016); Dale (2010).

- Barn och ungdomars rätt till hälsa och utbildning.
- En högre utbildningsnivå har samband med längre livslängd och bättre hälsa.
- Att fullfölja en grundskole- och gymnasieutbildning är en skyddsfaktor mot bland annat psykisk ohälsa, arbetslöshet, våld och kriminalitet samt bristande tillit och social oro bland unga.
- Arbetslivets kompetensförsörjning är beroende av att en så stor andel som möjligt av befolkningen är arbetsför och har en grundläggande utbildning.⁸

Regional trend vid projektstart i augusti 2020

Liksom riket i övrigt har andelen behöriga elever till gymnasieskolans nationella yrkesprogram minskat sedan 1990-talet i Västra Götaland. Minskningarna kan härledas till ökade skillnader i skolresultat både inom och mellan skolor, kommuner och grupper av elever.

I början på 2000-talet var andelen avgångselever i årskurs 9 med gymnasiebehörighet cirka 90 % i Västra Götaland. 2017 hade andelen med behörighet till gymnasieskolan sjunkit till 81 %. Vid 2020 års mätning hade andelen gymnasiebehöriga stigit till 85 %. Generellt gäller att andelen gymnasiebehöriga elever vid 2020 års mätning var lägst i Fyrbodal och högst i Göteborgs kranskommuner.

Skolans utbildningsmiljö, rektors ledarskap, andelen behöriga lärare, personalomsättningen, utbildnings- och undervisningens kvalité och skolans upptagningsområde utifrån ett socioekonomiskt perspektiv är några av de strukturella bakgrundsfaktorer som påverkar skolans måluppfyllelse.⁹ På individnivå finns det tre centrala faktorer som främst lyfts fram i statistik och forskning. Utifrån kön har pojkar en lägre gymnasiebehörighet än flickor. Barn till föräldrar med en högskole- eller universitetsutbildning har högre statistisk sannolikhet att bli gymnasiebehöriga än barn som har föräldrar som enbart fullföljt grundskola eller gymnasiet. Dessutom är en stor faktor som påverkar gymnasiebehörigheten huruvida eleven är nyanländ eller ej.¹⁰

Vänersborgs arbete kring skolnärvaro- och skolfrånvaro

Vänersborgs kommun har sedan lång tid tillbaka bedrivit ett genomgripande arbete för att främja elevernas närvaro och för att förebygga och hantera problematisk skolfrånvaro. Skolornas frånvarostatistik skickas varje månad till Barn- och utbildningsnämnden. Betydelsefullt är att närvarostatistiken följs i hela styrkedjan av både politiker, verksamhetschefer, rektorer och närvarokoordinatorer. Högstadieskolorna har uppföljningsmatriser där skolledning med sitt elevhälsoteam följer att alla steg i närvarorutinen följs. I matrisen kan man även se kopplingen till kunskapsresultaten för varje elev. Ambitionen är att ha full koll på skolnärvaron och progressionen i kunskapsresultaten.

Grundskolorna i Munkedals kommun

I Munkedals kommun har elevernas resultat i grundskolan legat lågt i jämförelse med andra kommuner i riket. Utifrån andelen gymnasiebehöriga elever i Munkedals var andelen lägre sommaren 2020 (78 %) än riks- (85,6%) och Västra Götalandsgenomsnittet (85 %). Precis som på nationell nivå var andelen flickor på gruppnivå i högre grad behöriga till ett nationellt

⁸ [Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030.pdf \(vgregion.se\)](#)

⁹ Nyström (2012).

¹⁰ VGR Analys 2020:53 Koncernkontoret (2020-11-18). Nyanländ definieras elever som är födda utomlands, vars båda föräldrar och som har kommit till Sverige under de senaste fyra åren.

gymnasieprogram än pojkarna vid ingången i projektet.¹¹ Sedan ett antal år pågår en satsning i Munkedals kommun för att öka likvärdigheten och måluppfyllelsen i hela utbildningsförvaltningen på samtliga grundskolor. Detta i syfte att höja utbildningens kvalité, öka måluppfyllelsen och samt öka andelen gymnasiebehöriga elever i kommunen.

---

¹¹ www.kolada.se

FRAMGÅNGSRIK SKOLFÖRBÄTTRING - EN ANALYSRAM

För att förbättra och utveckla skolors arbetssätt och identifiera möjliga påverkbara förändringsmekanismer som långsiktigt påverkar elevers skolresultat, betyg, skolnärvaro, måluppfyllelse och gymnasiebehörighet finns ingen snabb lösning. Då skolutvecklingsbegreppet ofta betraktas ur flera olika perspektiv kan det ges olika innebörder beroende på vilka antaganden som görs. Exempelvis avseende synen på kunskap, lärande och perspektiv på organisationers utveckling. På ett övergripande plan kan skolutvecklingsbegreppet å ena sidan kopplas till olika insatser som görs för att påverka en eller flera skolors insatser i syfte att förbättra elevers lärande, skolnärvaro och studieresultat och å andra sidan kopplat till skolans förmåga att hantera dessa förändringar.¹²

Forskning om skolförbättring handlar om de processer och strategier som skolan använder för att förbättra undervisningen och i förlängningen även elevernas studieresultat. Det kräver ett långsiktigt, systematiskt och uthålligt arbete. En central fråga som bör ställas i detta sammanhang, är hur hållbara förutsättningar kan främjas för att motivera lärare, skolpersonal, elevhälsa, annan personal och elever att engagera sig på djupet i en sådan process? Här räcker inte politiska eller mer övergripande målsättningar om starkt konkurrenskraft på en alltmer flyktig och föränderlig arbetsmarknad. Det är förvisso sant att varje insats kring skolförbättring behöver grunda sig i den specifika skolans villkor och lokala förutsättningar. Men det är inte sant att vare sig så kallade top-down eller för den delen också kopplas till skolans styrsystem och *ett långsiktigt hållbart förbättringsarbete som kan kopplas till visionen om en bättre framtid för såväl skolor, personal och elever*. Dessa faktorer behöver även kopplas till skolors gemensamma lärande som relaterar till hur olika arbetssätt och förändringsmekanismer relaterar till de specifika elevernas utbildning och resultat.¹³

Skolförbättringsarbetet behöver dessutom utgå från det systematiska kvalitetsarbetet och byggas in i skolans vardagsarbete där såväl utgångsläge (var är vi), visionen (vart ska vi) och arbetssätt och mekanismer (hur gör vi) som har en tydlig inverkan på elevernas resultat och utbildningskvalité.

Det handlar även om att bygga långsiktiga samarbeten där externt stöd och uppbackning av skolors inre drivkrafter för utveckling och förändring optimeras, som dessutom behöver *backas upp av organisatoriska förutsättningar* och byggas in i skolans vardagsarbete.

Enligt Håkansson & Sundberg kan framgångsrik skolförbättring som grundas i en analys och en förändringsteori som utgår både från läroplansmålen, den lokala kontexten och hur olika arbetssätt relaterar till elevernas utbildning och resultat sammanfattas i ett antal riktninggivare. Det som krävs är:

1. *En samlande och gemensam vision och målsättning* för att olika aktörer och skolans ansträngningar ska dra åt samma håll.
2. *Ett tydligt pedagogiskt ledarskap*. Skolans mångfacetterade uppgiftsflora behöver *koncentreras och kommuniceras* utifrån läroplansmål och måluppfyllelse.
3. *Kartläggningar av skolans position*. Ett kvalitativt och nyanserat underlag som belyser starka respektive mer problematiska områden som underlag.
4. *Utveckling av undervisningen* för att skapa gynnsamma lärandemiljöer för eleverna.
5. *Lärarens lärande*. En lärande lärare som succesivt utvecklar ökad kompetens speglar i många avseenden lärande elever.

---

¹² Håkansson & Sundberg (2016).

6. *En systematisk, intensiv och skolbaserad kompetensutveckling.* Skolans egna specifika förutsättningar och behov som understöds av högre ledningsnivåer bör vara utgångspunkten i en långsiktig utvecklings- och kompetensuppbyggnad.
7. Utveckling av lärande professionella gemenskaper. Skolans professionella kapacitetsbyggande kan utvecklas genom kollegialt lärande.
8. Struktur och samspel i förbättringsarbetet. En skolkultur som är undersökande grundas i en ledningsstruktur som baseras på tillit, inlyssnande och stöd.
9. Lärande bedömning. Ett förbättringsarbete som följs upp kontinuerligt, med reviderade och framåtblickande målformuleringar.
10. Intelligent implementering. Hur tas framgångsrika strategier hand om och byggs ut i mer omfattande skala?

Enligt Håkansson och Sundberg kan framgångsrik skolförbättring sammanfattas i nedanstående punkter:

- *En nulägesbild med få och tydliga mål* som sätter prioriteringarna i fokus.
- *Långsiktighet* som skapar hållbara förändringar över tid.
- *Systematik* istället för tips och trix.
- *Ömsesidighet* som bygger på *evidens och beprövad erfarenhet*.
- *Hållbarhet* som väger in olika faktorer och tar hänsyn till samspelet mellan olika nivåer i styrkedjan (förvaltningsnivå, skolnivå, klassrumsnivå etc).
- *Ständig förbättring*, som handlar om att bygga in kontinuerligt lärande i vardagsarbetet.

För en långsiktig och hållbar skolförbättringen behövs:

1. Fokus på undervisning och lärande.
2. En samarbetande kultur där alla lär.
3. Utveckla gemensamma förbättringsinsatser utifrån rådande läge och analys av nuläget.
4. Handlingsorientering (learning by doing).
5. Siktet inställt på kontinuerligt lärande under skolförbättringsresan.
6. Avstämningar kring resultaten.

GENOMFÖRANDE

I följande avsnitt följer först en presentation av de övergripande arbetssätten i projektet ”processtöd fullföljda studier”, som sedan mynnar ut i tre olika fallbeskrivningar. Avsnittet innehåller fyra olika delar:

- Uppstarten i processtöd fullföljda studier
- Nulägesanalysen som mynnat ut i en processplan
- Referenslitteratur, föreläsningar, seminarier och konferenser.
- Utvecklingsarbetet och resultat utifrån fallbeskrivningar i Vänersborg, Svarteborg och i Munkedalsskolan.

Uppstarten i processtöd fullföljda studier

Under augusti och september 2020 arrangerade projektledningen både seminarier och möten med de olika enheterna (ledning och personal) som med stöd av projektledningen skulle driva utvecklingsarbetet i projektet. För vissa var projektets syfte och arbetssätt välförankrat och de såg fram mot utvecklingsarbetet som skulle ske i syfte att stärka både arbetssätt, skolors och elevers måluppfyllelse. På några enheter sågs utvecklingsarbetet inledningsvis mer som något som initierats ”uppifrån”.

Nulägesanalysen som mynnat ut i en processplan

En utgångspunkt i utvecklingsarbetet har varit att deltagande kommuner och enheter arbetat utifrån en nulägesanalys.¹⁴ Nulägesanalysen har dels bestått av en kvalitativ dimension (intervjuer med utvalda elever och en gemensam analys med kollegor och ledning på enheten) och en kvantitativ dimension där kommuner och enheter samlat data på individ och organisationsnivå (betyg, måluppfyllelse, skolnärvaro).

Nulägesanalysen utgör en viktig och central del för att identifiera *utgångspositionen*. Hur ser skolnärvaron ut på individ, klass och skolenivå? Vilka är resultaten utifrån ämnen, klasser och skolor?).¹⁵

Nulägesanalysen handlar även att identifiera styrkor och utmaningar för att mer specifikt kunna formulera en plan kring vad skolenheten och kommunen kan och långsiktigt behöver fokusera på i utvecklingsarbetet. Den gemensamma kartbilden utgör således ett viktigt underlag för att kunna röra sig i gemensam riktning samt att utveckla en långsiktig och hållbar plan i skolförbättringsarbetet. Det är också varit angeläget att utvecklingsarbetet ska utgöra och stärka skolförbättringsarbetet i vardagen och inte utgöra något vid sidan av under en specifik projektperiod.^{16 17}

---

¹⁴ <https://www.fyrbodal.se/wp-content/uploads/2020/06/5-nulagesanalysen-fullfoljda-studier-fyrbodal-grundskolan-1.pdf>

¹⁵ På grund av pandemin analyseras inte dessa data i denna rapport, då hela projektperioden fått ändrade förutsättningar i och med en pandemi som inneburit avsteg från den ursprungliga skisserade projektiden i och med restriktioner och ändrade förutsättningar i såväl projektet som skolornas vardagsarbete.

¹⁶ Håkansson & Sundberg (2016).

¹⁷ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete/systematiskt-kvalitetsarbete-i-skola-och-forskola>

Referenslitteratur, föreläsningar, seminarier och konferenser.

Under utvecklingsarbetet har gemensamma föreläsningar, uppföljningar, seminarier och en avslutande konferens arrangerats kontinuerligt under hela projektperioden för att på ett systematiskt sätt arbeta med skolförbättring med enheter och kommuner utifrån forskning och beprövad erfarenhet. En ursprunglig tanke när projektet skisserades i arbetsgruppen, var att arbetet i huvudsak skulle ske genom uppföljningar och seminarier ute i kommunerna och på enheterna med koppling till kommunernas och enheternas processplaner. På grund av coronapandemin ändrades förutsättningarna och även om vissa uppföljningar och seminarier hållits ute på enheter och i kommuner, så har ändå många av dessa utförts digitalt på grund av den rådande coronapandemin. Föreläsningarna och seminarierna har utgått från referenslitteratur och artiklar som enheterna erhållit för att kunna förbereda sig och i föreläsningarna har deltagande enheter även fått ta del av framgångsrika skolexempel.¹⁸ En del av enheterna har även i anslutning till seminarierna arrangerat egna ämneskonferenser utifrån föreläsare, artiklar och den i projektet inköpta litteraturen som en del av den gemensamma kompetensutvecklingen.¹⁹

---

¹⁸ Exempelvis [Cederbergsskolan](#), Järvenskolan i Katrineholm, [Henån skola kring förstärkt mentorskap](#) och Vissättraskolan (Hall et al. 2020; 2022).

¹⁹ Läs mer under bilaga 1. Där finns både föreläsare och litteratur som använts med.

FALLBESKRIVNINGAR

Case Vänersborgs kommun

I Vänersborgs kommun har man sedan länge bedrivit ett genomgripande arbete för att främja elevernas närvaro och för att förebygga och hantera problematisk skolfrånvaro. Arbetet går under namnet "Sedd och saknad". Detta i syfte att varje elev ska känna att den är sedd och önskad i skolan och saknad om hen inte är där. Under projektiden intensifierades arbetet inom några utvecklingsområden, bland annat genom ökad tydlighet för vad som krävs av eleven för att få godkänt i olika ämnen i syfte att öka andelen gymnasiebehöriga elever och att vidareutveckla ett strukturerat sätt att arbeta med betyg och närvaro med hjälp av uppföljningsmatriser. Dessutom sattes ett extra fokus för att förbättra övergången för eleven mellan årskurs 6 till årskurs 7, efter som detta utgör ett viktigt och kritiskt skeende då eleverna i Vänersborgs kommun byter skolor. Extra energi har även lagts för att samverka mellan skola och socialtjänst ska utvecklas och förbättras.

Inom skol-, forskarvärlden och samhället i övrigt används olika begrepp kring skolnärvaro- och skolfrånvaro. I skollagen används begreppen giltig och ogiltig skolfrånvaro. Med giltig frånvaro avses frånvaro som vårdnadshavaren har sanktionerat, exempelvis sjukdom, eller en beviljad ledighet av rektor. Med ogiltig frånvaro avses frånvaro som inte är anmäld eller bekräftad av vårdnadshavare eller som frånvaro som inte beviljats av rektor. Enligt Malin Gren Landell, registrerar skolorna i Sverige skolfrånvaro på olika sätt. I den statliga utredningen, *Saknad att uppmärksamma elevers frånvaro och agera*, som hon ansvarade för, föreslogs begreppet problematisk skolfrånvaro. "Problematiske syftar på att frånvaron är av sådan art att den kan leda till att eleven kunskapsmässigt eller socialt inte utvecklas mot utbildningens mål".²⁰

För att skolor ska kunna arbeta systematiskt med att stärka skolnärvaron och att eleverna får sin rätt till utbildningen tillgodosedd, krävs ett systematiskt arbete på såväl huvudmannanivå som skolnivå. Vänersborg genomför sedan lång tid tillbaka ett systematiskt skolnärvaro- och skolfrånvaroarbeta, från huvudmannanivå till arbetet ute på respektive skolenhet, samt på klass- och individnivå. Ett arbete som de fortsatt och fördjupat när de ytterligare identifierat olika utvecklingsområden i sitt skolförbättringsarbete.

Sedan augusti 2018 har ett nytt arbetssätt introducerats på de fyra högstadieskolorna, då vissa förändringar i närvarorutinen skedde. Bland annat används ett brev till vårdnadshavare, som kan användas då frånvaron, både giltig och ogiltig, överskridit 20 %. Brevet finns översatt till engelska, dari, somaliska och arabiska.

På varje högstadieskola finns en närvarokoordinator anställd som en del av sin arbetstid fokuserar på elevernas skolnärvaro. Ett mobilt skolteam stöttar upp på varsin skola för att tillsammans med närvarokoordinatören garantera att skolnärvaron följs upp. Devisen för arbetet går under namnet "SEDD OCH SAKNAD". Alla elever ska bli sedda och om de inte kommer till skolan ska de vara saknade. Även de elever som har en omfattande frånvaro ska kontaktas dagligen. Det mesta arbetet sker av elevernas mentorer. Närvarokoordinatorns och mobila skolteamets roll är att se till att *närvarorutinen följs* och att underlätta arbetet för övrig personal på varje skolenhet.

---

²⁰ Gren Landell (2018), s 20.

Arbetet leds av verksamhetschef årskurs 7–9 samt biträdande elevhälsochef. Två former av uppföljande möten har använts under projektperioden:

- Arbetsmöte var sjätte vecka (uppföljning på praktisk nivå).
- Analysmöte var sjätte vecka (uppföljning med alla rektorer i ett gemensamt möte, ingår gör även skolpsykolog och samverkande socialsekreterare).

Ett systematiskt arbete kring skolnärvaro och skolfrånvaro bedrivs även inom förskolan och på F-6-enheterna i kommunen. I samband med projektet i Vänersborg är ett resultat att skolnärvaroarbetets grundkomponenter även spridits till de yngre åldrarna. Förskolan har exempelvis implementerat begreppet *Sedd och Saknad* och en insatskoordinator har nyligen anställts för att arbeta med närvarofrämjande insatser inom förskolan. Insatskoordinatorns roll syftar till att tidigt förebygga problematisk skolfrånvaro.

Under hösten 2020 identifierades ett antal utvecklingsområden som en utgångspunkt i projektet. Nedan presenteras både utvecklingsområdena och resultaten i arbetet.

Riktat fokus utifrån kontinuerlig analys

I den ursprungliga processplanen identifierades ett av utvecklingsområdena som skulle handla om att varje läsår sätta fokus på blivande elever i årskurs 7 avseende trygghet, trivsel, övergångar och skolnärvaro.

Utvecklingsarbetet har startats upp och bedrivs. Ett resultat i arbetet är att närvarokoordinatorerna numera besöker eleverna i årskurs 6 inför kommande skolövergång mellan F-6-skolan och blivande högstadieskola som en förebyggande insats kopplat till skolfrånvaro, trygghet och trivsel.

Tydlighet för varje elev

Utifrån ett elevperspektiv ska personal på de olika högstadieskolorna tydliggöra för eleven; vad som behövs för att eleven ska få godkänt i varje ämne? Hur ska eleven prioritera och tänka, utifrån olika ämnen? Vilken skolpersonal kan vara elevens handledare i detta?

Arbetet har lett till att de uppföljningsmatriser som arbetats fram numera även implementerats på varje högstadieskola för att kunna följa upp såväl betyg i varje ämne, som skolnärvaron och skolfrånvaron. *Sedd och saknad*-tänket har utvecklats och förbättrat uppföljningen på såväl skol-, klass som individnivå på skolorna.

Förstärkt mentorskap (kontaktperson)

Vänersborgs kommun har som ambition att utveckla och använda kontaktpersonstanken i arbetet kring *Sedd och Saknad*. Det vill säga att andra personer än mentor kan vara elevens kontaktperson. Varje elev som har en viss frånvaroprocent ska ha en kontaktperson som ska vara stödjande och uppmuntrande.

Ett resultat inom detta område är att medverkande personal i Vänersborg genom projektet fått en ökad kunskap. Dock har arbetet inte implementerats då pandemin genererat att arbetet har avstannat.

Samverkan internt och externt

I utvecklingsarbetet ville man i Vänersborgs Utbildningsförvaltning förbättra samverkan både internt, det vill säga inom skolorna och med externa parter, exempelvis socialtjänst, Barn och Ungdomspsykiatri, med gymnasieskolan med flera.

Ett resultat är en ökad samverkan mellan socialtjänstens förebyggande delar och med högstadieskolorna. Men spridning till de lägre åldrarna har även initierats och fortsatt utvecklingsarbete kommer att genomföras.

Överlämningsrutiner

Ett extra fokus har satts på överlämningsrutiner i hela utbildningsförvaltningen under läsåren 20/21, 21/22 och 22/23. Förbättringsområdet har resulterat i uppdaterade rutiner.

Övergångar under skoldagen

Som ett förbättringsområde ville Vänersborg identifiera och utveckla arbetet kring övergångar som kan innebära svårigheter för olika elever (mellan olika lektioner, till och från matsal, idrottslektioner, byte av lärare under skoldagen, att komma in efter rast och så vidare). Satsningen har lett till ökad kompetens hos personalen i och med utbildningssatsningen.

Systematiskt kvalitetsarbete

Vänersborgs utbildningsförvaltning identifierade ett förbättrat och mer systematiskt fokus på skolnärvarostatistiken. Ett resultat är en utökad och utvecklad uppföljning med koppling till att olika insatser görs, som koppas till statistikuppföljningen.

Struktur för betygsuppföljning och systematisk uppföljning av kunskapsresultat för att ha koll och fokus på varje elevs behov.

Verksamhetschef har tillsammans med utbildningsförvaltningens utvecklingsledare förbättrat strukturen för uppföljning och analys under projektiden.

Case Svarteborg

Svarteborgs rektorsområde i Munkedals kommun består av en F-3-skola, Hällevadsholms skola och Centrumskolan i Dingle, som är en årskurs 4-6-skola. Eleverna i rektorsområdet har relativt låga kunskapsresultat utifrån jämförelser både ur ett nationellt och kommunalt perspektiv. De båda skolorna identifierade tidigt i projektet att fortsatt utveckla och arbeta med delar som de redan var igång med exempelvis läsning, rastaktiviteter, språkutvecklande arbetssätt, jämställdhet och identitet.

Utifrån samtal med elever och erfarenheter hos personalen framkom en bild av att elevernas framtidsanknytning, meningsfullhet och motivation i skolan var låg. Detta gällde gruppen pojkar i synnerhet. Ett av fokus i Svarteborg utvecklingsarbete var att fokusera på studie- och yrkesvägledningen i vid bemärkelse. Det är detta fokus som belyses i detta exempel.

Kontinuerlig studie- och yrkesvägledning är och skapar en betydande grund för elevers möjligheter att kunna fatta viktiga beslut för framtiden. I Skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledning definieras studie- och yrkesvägledning som en process där syftet är att eleverna stegvis ska öka sin självkänedom samt kunskap om omvärlden, särskilt om utbildning, olika yrken och arbetsmarknaden. Studie- och yrkesvägledningen ska därför löpa som en röd tråd genom elevens hela skolgång. En rad statliga utredningar, myndighetsgranskningar, forskningsstudier och andra undersökningar pekar på det faktum att målet om en bred och integrerad studie- och yrkesvägledning i enlighet med styrdokumentet inte har fått något riktigt genomslag och att den ofta sker för sent, för lite, för fragmentariskt och för könsstereotypt.²¹

Denna bild förstärks också av erfarenheterna från den här utredningens arbete som visar på brister när det gäller tillgång till studie- och yrkesvägledning och stora variationer i kvalitet på den studie och yrkesvägledning som erbjuds. Detta är problematiskt ur ett likvärdighetsperspektiv och påverkar elevers möjligheter att fullfölja sin utbildning. En kontinuerlig och strukturerad studie- och yrkesvägledning i undervisningen kan bidra till att öka motivationen och är ett viktigt verktyg både i arbetet för att höja kvaliteten i skolan generellt men bidrar även till att öka elevers möjligheter att prestera bättre i undervisningen. Brister i studie- och yrkesvägledningen påverkar inte bara enskilda elever. Det skapar också problem ur ett samhällsligt perspektiv i form av kostnader för felval och avhopp och annat som följer av svårigheter med etablering på arbetsmarknaden.

Samtidigt som många har pekat på vikten av väl fungerande studie och yrkesvägledning har det konstaterats stora brister när det gäller kunskaper om vägledningens möjligheter och vad man kan förvänta sig av studie- och yrkesvägledningen. Styrning och ledning av detta kunskapsområde är ofta svag.²²

Enligt skollagen och rekommendationer i de allmänna råden för studie- och yrkesvägledningen bör lärare arbeta med att utmana, problematisera och undervisa om olika alternativ till traditionella föreställningar om kön, klass och kulturell bakgrund.²³ I enlighet med dessa skrivningar finns utrymme att i undervisningen vidga elevernas kunskaper och föreställningar om olika yrkens koppling till kön och andra kulturellt skapade normer och strukturer.

---

²¹ Zelmerlöf, M (2019). *Framtidsval. Karriärvägledning för individ och samhälle*. SOU: 2019:4

²² Ibid.

²³ Skolverket (2013).

Arbetsområden kopplat till den breda studie- och yrkesvägledningen

Skolorna i Svarteborgs rektorsområde har med kopplingar till den breda studie- och yrkesvägledningen arbetat med:

- Hej framtidsval, ett material och en webbsida där skolor kan hämta lektionsmaterial och inspiration om yrken och framtiden.²⁴
- Ett yrke om dagen (eleverna i årskurs 4-6).
- Att möta olika yrkesverksamma digitalt som utmanar normer kring kön och social bakgrund (åk 6).
- Att fördjupa sig i olika yrken (åk 6).
- Att genomföra en yrkesmessa där eleverna i åk 6 med stöd av lärarna fick arbeta fram en utställning och presentera olika yrken för yngre elever på skolan samt föräldrarna på kvällen.
- "Redraw the balance" i årskurs 3 på Hällevadsholms skola (att utmana normer kring yrken och kön).²⁵
- Föräldramöten där projektledarna gav föräldrarna en inblick och kunskaper om den breda studie- och yrkesvägledningen i tidiga åldrar.²⁶

En mer utvecklad studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Personalen i Svarteborg uttrycker att utvecklingsarbetet kring den breda studie- och yrkesvägledningen varit ett givande inslag. Exempelvis har arbetet kring dagens yrke varit ett uppskattat inslag av såväl elever som majoriteten av personalen. Genom arbetet har eleverna fått en ökad kunskap kring bredden av yrken och därmed utvecklat en större valkompetens och mognad att diskutera sin framtid. Även vårdnadshavare uttrycker att så är fallet, som fått inblick i arbetet på ett av föräldramötena. Och vid utvecklingssamtalen ställs numera även frågan: "Vad tror du att ditt barn kommer att jobba med som vuxen?"

Ett ytterligare resultat i arbetet är att personalen identifierat behovet av att arbetet kring den breda studie- och yrkesvägledningen bör komma in tidigare och mer kontinuerligt än vad som varit fallet innan projektstart. Det ska inte vara avhängigt den enskilda läraren, utan behöver och kommer att förtydligas i skolans gemensamma årshjulsplanering. Här nämns exempelvis att koppla ihop yrken med olika böcker och berättelser i undervisningen kopplat till skolans undervisning och barnens utveckling i läsning och skrivande. Det handlar även om att utveckla samarbetet med biblioteket för att identifiera fler böcker som handlar om yrken. Biblioteket kommer även att köpa in mer litteratur och sammanställa boklådor utifrån temat yrken.

Personalen vill se ett framtida yrkesambassadörsbibliotek, det vill säga att barnen i olika årskurser får möta olika yrkesverksamma för att få en fördjupad och breddad bild av en framtida arbetsmarknad, vilket under projektperioden prövats i mindre skala. Behovet att kunna boka olika yrkesverksamma digitalt för att öka elevernas kunskaper om den framtida arbetsmarknaden har identifierats och utgör ett behov för att utmana normer kring "vad jag vill arbeta med när jag blir stor", kopplat till kön, social bakgrund etcetera.

---

²⁴ <https://hejframtidsval.se/>

²⁵ <https://kommunakademinvast.se/3553-2/>

²⁶ Med projektledarna avses Henrik Erlandson (Fyrbodals kommunalförbund) och Marcus Svensson (Kommunakademimin Väst och Fyrbodals kommunalförbund).

Case Munkedalsskolan

Munkedalsskolan som är en F-6-skola centralt belägen i Munkedal inriktade sitt utvecklingsarbete utifrån samtliga 320 elever i utvecklingsarbetet. Med syftet att öka elevernas trygghet, för att kunna lyckas i skolarbetet och få godkända betyg involverades hela personalgruppen på skolan. Förstelärarna är de som drivit utvecklingsarbetet med stöd av rektor. Skolan har ett stort antal flerspråkiga elever.

I projektet kopplades det systematiska kvalitetsarbetet till utvecklingsområdena som genomsyrat hela skolan och som skapat ökad samsyn hos personalen. Fokus på trygghetsarbetet har skapat en förbättrad struktur och större samstämmighet kring ordningsregler, fler rastvärdar och en rastbod. Det språkutvecklande arbetssättet innebar en omorganisation av SVA och att arbetet med studiehandledningen utvecklades, parallellt med en ökad medvetenhet kring språket. Fokus på lektionsdesign innebar en förbättring av undervisningen.

Inledningsvis i den kartläggande fasen engagerades klasslärarna för att göra en organisatorisk nulägesanalys i syfte att få en utvecklad mer precis kunskap om skolans nuläge. För en djupare utgångsbild av utgångsläget intervjuades även elever som det fanns en oro kring, att de av olika anledningar inte skulle nå utbildningens mål. Även om dessa intervjuer tog mycket tid i anspråk, så utgjorde dessa ett viktigt underlag, där eleverna i stort sett bekräftade samma förbättringsområden som personalen identifierat i sin analys.

Utifrån analysen identifierades fyra olika utvecklingsområden som skolan behövde fokusera kring:

- SVA – arbetet med flerspråkiga elever. Språkpedagogen och studiehandledare har varit de som drivit arbetet tillsammans med kommunens talpedagog.
- Trygghetsarbetet där skolans rast- och trygghetsgrupp involverades.
- Differentierat lärande. Undervisningens planerande och genomförande i syfte att stödja, utmana och skapa goda förutsättningar för alla elever oavsett kunskapsnivå.
- Ett förtydligt samarbete mellan Munkedalsskolan och socialtjänsten.

Utvecklad SVA-undervisning

SVA – arbetet med flerspråkiga elever. Ett resultat i arbetet är den förbättrade organiseringen kring arbetet med flerspråkiga elever och en utvecklad och förbättrad studiehandledning. Enligt forskaren Nihad Bunar är organiseringen av undervisningen för nyanlända och flerspråkiga elever viktigt för att barnen ska kunna tillgodogöra sig undervisningen på ett optimalt sätt. En fördel i den svenska kontexten är studiehandledning och undervisning i elevens modersmål. Men det kräver även en organisering och nära samarbete mellan ämneslärare, studiehandledare, modersmåls lärare och lärare i svenska för att nyanlända elever ska kunna nå skolframgång.²⁷ Personalen på Munkedalsskolan uttrycker att de ökat sina kunskaper och sin medvetenhet att arbeta utifrån ett språkutvecklande arbetssätt.

Ökad trygghet

På Munkedalsskolan har fokus på trygghetsarbetet lett till att regler, såväl dokumenterade som oskrivna på skolan har diskuterats, förfinats och utvecklats. Ett gemensamt arbetsmaterial har arbetats fram som numera används vid varje skolstart. Detta för att alla elever ska ha lika förutsättningar att få tillgång till tydlig information kring normer och regler som gäller på skolan.

---

²⁷ Bunar, N. (2015). *Nyanlända och lärande*. SVA är en förkortning av Svenska som andraspråk.

Skolan har även inrättat en rastbod och eleverna uttrycker genom genomförda enkäter en ökad trygghet på skolan.

Förbättrad gemensam undervisningsstruktur

Differentierat lärande. Här har speciallärarna varit övergripande ansvariga. Dessutom har personalen genomfört lektionsbesök på varandras lektioner. Håkansson & Sundberg (2016) lyfter fram klassrumsobservationernas betydelse och den utveckling av undervisningen som kan ske, när lärare besöker varandra, diskuterar, reflekterar och analyserar undervisningen tillsammans, vilket personalen på Munkedalsskolan har genomfört.

Ett förtydligande av socialtjänstens och skolans samarbete.

Under projektets gång har även kontakter tagits med socialtjänsten för att tydliggöra arbetet kring samverkan mellan skolan och socialtjänsten.

DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Trots försvårande omständigheter på grund av den under projektet pågående pandemin, så har arbetet i processtöd fullföljda studier utifrån de tre presenterade fallbeskrivningarna genererat flera resultat.

Då alla former av skolförbättringsarbete behöver starta med bästa tänkbara underlag som definierar bilden av utgångspositionen, handlar det systematiskt om att samla in underlag var verksamheten befinner sig.²⁸ Utifrån samtliga fallbeskrivningar (Vänersborg, Svarteberg och Munkedalsskolan) görs ett gediget arbete för att analysera utgångsläget (styrkor och utvecklingsområden) såväl kvalitativt (samtal och/eller intervjuer) som kvantitativt (skolors och elevers skolresultat och skolnärvaro), vilket exempelvis har resulterat i några av nedanstående resultat.

I Vänersborg har arbetet kring *Sedd och Saknad* exempelvis lett till att de uppföljningsmatriser som arbetats fram numera även implementerats på varje högstadieskola för att kunna följa upp varje enskild elevs betyg i varje ämne, samt skolnärvaron och skolfrånvaron. *Sedd och saknad*-tänket har utvecklat och förbättrat uppföljningen på såväl skol-, klass som individnivå på skolorna. Dessutom har arbetet lett till en förbättrad samverkan mellan förvaltning och skolor, inom och mellan skolor (och även socialtjänst) avseende arbetsätt och uppföljningsrutiner, vilket utgör en viktig utgångspunkt i skolförbättringsarbetet med elever i Vänersborg. Arbetet har även fått spridning till de yngre åldrar.

I Svarteberg har arbetet kring den breda studie- och yrkesvägledningen i undervisningen blivit mer integrerat i den ordinarie undervisningen framför allt på Centrumskolan i Dingle, där de äldre eleverna (i årskurs 4-6) går. Men även personalen på Hällevadsholms skola, där de yngre eleverna går (F-3), har identifierat den breda studie- och yrkesvägledningen som ett fortsatt utvecklingsområde kopplat till olika undervisningsområden (litteratur om yrken, läsning etcetera), som kommer att skrivas in i skolans årsplanering och årshjul kopplat till exempelvis undervisningen i läsning och skrivande.

På Munkedalsskolan är några av de huvudsakliga resultaten ett förbättrat trygghetsarbete och en utvecklad och förbättrad gemensam undervisningsstruktur. Arbetet i Svarteberg och på Munkedalsskolan kan även kopplas Munkedals kommuns förvaltningsövergripande arbete för att förbättra och utveckla skolresultaten och måluppfyllelsen inom hela utbildningsförvaltningen i Munkedals kommun.

En utgångspunkt i ett skolutvecklingsarbete är att åstadkomma hållbara och långsiktiga förändringar, där såväl ledning som personal är involverade för att kunna navigera framåt utifrån lämpliga skolförbättringsstrategier.²⁹

Med utgångspunkt i projektet processtöd fullföljda studier har samtliga fallbeskrivningar utifrån en analys av nuläget, vidare byggt sin skolförbättring utifrån en långsiktighet och med koppling till det systematiska kvalitetsarbetet.³⁰

---

²⁸ Håkansson & Sundberg (2016).

²⁹ Ibid.

³⁰ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete/systematiskt-kvalitetsarbete-i-skola-och-forskola>

Samtidigt framkommer i uppföljningar att arbetet tagit en del tid i anspråk och att ansvaret för utvecklingsarbetet ibland hamnat på för få individer i skolorganisationen. Frågan kan ställas hur fortsatt arbete tar vid och bygger vidare på arbetet som görs och har gjorts?

Organisatoriska förutsättningar att bedriva skolutveckling och skolförbättring är avgörande för att fortsatt utveckla och förbättra skolor. Detta kan ibland vara utmanande i en hektisk vardag. Forskning och erfarenhet visar att skolförbättringsarbete tar och kräver mycket tid i anspråk. Ett fåtal förbättringsområden kan och bör utvecklas och förbättras samtidigt för att arbetet ska bli gemensamt, hållbart på olika nivåer och hela förvaltningens gemensamma ansvar. Samtidigt kan detta vara svårt, eftersom skolor har många målformuleringar att förhålla sig till i styrdokument och läroplaner. Skolförbättring handlar om att långsiktigt utveckla systematiska undersökningar och förbättringar i vardagen, för att successivt och tålmodigt flytta fram positionerna, implementera framgångsrikt arbete och utveckla skolors arbetssätt, personalens kompetens och eleverna mot utbildningens mål. Ett professionellt strukturerat lärande samtal i vardagen som drivs av ledning och personal och som kopplas till analys, av arbetssätt och med koppling till olika utvecklingsområden där vi lär av varandra är ett sådant arbetssätt.³¹

---

³¹ Håkansson & Sundberg (2016); Hall et al (2022).

REFERENSER

Appel, C. & Ernestam, Å. (2017). *Olika är normen. Att skapa inkluderande lärmiljöer i skolan*. Sveriges kommuner och regioner.

Ernestam, Å. (2019), *Se, förstå, och förändra. Att motverka könsskillnader i skolresultat*. Sveriges kommuner och regioner.

Bunar, N. (2015). *Nyanlända och lärande*. Natur & Kultur.

Dale, R. (2011). *Early school leaving: Lesson from research policy makers. An independent expert report submitted to the European Commission by Network of Expertis in Social Sciences of Education and Training (NESSE)*.

Hall E. Hayyoun D. Hylander, i & Wikström S. (2020), *Elevhälsa i praktiken: hur gör vi?* Liber förlag.

Hall E. Hayyoun D. Hylander, i & Wikström S. (2022). *Skolutveckling i praktiken*. Liber förlag.

Håkansson, J & Sundberg, D. (2016). *Utmärkt skolutveckling*. Stockholm: Natur & Kultur.

Henriksson, G. (2016). *Att motverka skolmisslyckanden*. Västra Götalandsregionen. 2016:9.

Gren, Landell, M. (2016). *Saknad. Att uppmärksamma elevers frånvaro och agera*. SOU: 2016:94.

Skolverket. (2013). *Allmänna råd – Att arbeta med studie- och yrkesvägledning*. Stockholm. Fritzes.

Wallberg H. (2019). *Lektionsdesign – en handbok*. Gothia Fortbildning AB

Vinnerljung, B. (2010). *Social rapport*.

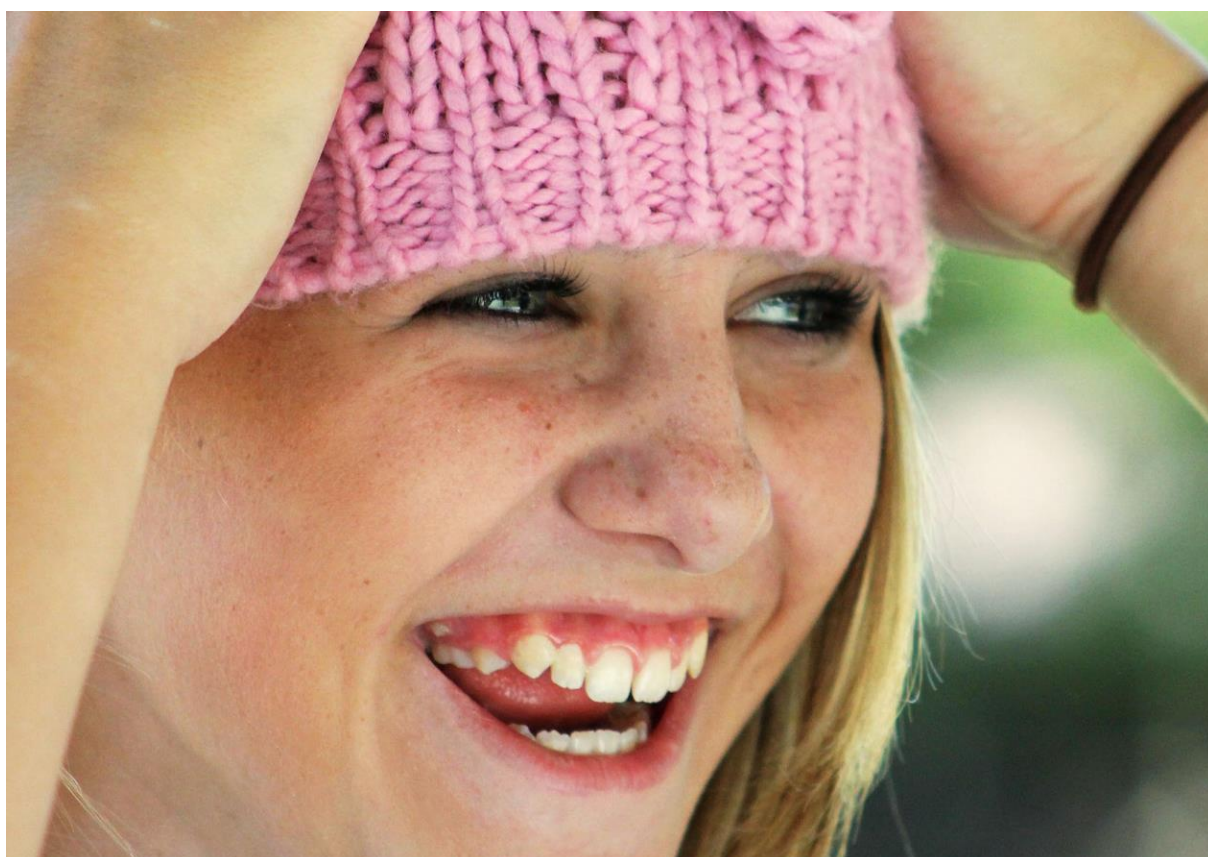
Zelmerlöf, M (2019). *Framtidsval. Karriärvägledning för individ och samhälle*. SOU: 2019:4

Zimmerman. F (2019). *Pojkar i skolan: vad lärare och andra vuxna behöver veta för att fler pojkar ska lyckas i skolan*. Liber förlag.

Zimmerman. F (2020). *Tio orsaker till varför pojkar presterar sämre i skolan – och vad vi kan göra åt det*. Kunskapsskolan.

BILAGA 1

- Augusti 2020. Uppstartsseminarium med rektorer, - och utbildningschefer om projektets arbetssätt, mål och syfte.
- September 2020U. Uppstartsseminarium lärare, rektorer och närvarokoordinatorer om projektets arbetssätt, mål och syfte.
- September - November 2020. Seminarier och enhetsbesök om nulägesanalys och framtagande av processplan i projektet.
- December 2020. Seminarium processplan. Varje kommun och enhet hade då utifrån en nulägesanalys på organisatorisk och elevnivå arbetat fram en processplan som presenterades på seminariet.
- Januari 2021. Seminarium utifrån Henåns skolas arbete (förstärkt mentorskap) och Järvenskolans Tallås arbete (utifrån det prisade jämställdhetsarbetet).
- Mars 2021. Seminarium utifrån Cederbergsskolans (F-9) arbete, som lyckats höja sin gymnasiebehörighet till 100 % både för pojkar och flickor. Skolan som bröt trenden.
- Maj 2021. Seminarium med Fredrik Zimmerman. Pojkar i skolan: vad lärare och andra vuxna behöver veta för att fler pojkar ska lyckas i skolan.
- September 2021. Seminarium utifrån Vissättraskolan (F-6). Elevhälsa i praktiken.
- November 2021. Seminarium utifrån Visättraskolan (F-6). Skolutveckling i praktiken och Dalabergsskolan (F-6) Trygghet, kunskap och trivsel.
- Mars 2022. Seminarium utifrån Christian Persmans föreläsning om problematisk skolfrånvaro.
- Maj 2022. Utifrån temat hur går det? Var skolor och kommuner befann sig i processen.
- September 2022. Seminarium om en bred studie- och yrkesvägledning och om slutrapportering.
- November 2022. Konferens fullföljda studier. Med lokala exempel från utvecklingsarbetet (Svarteborg, Munkedalsskolan, Vänersborg och Strömstad (bred studie- och yrkesvägledning)) samt forskare och utredare (Dessa var exempelvis Peter Fredriksson Skolverket, Daniel Sundberg om framgångsrik skolförbättring, Gustaf Fridolin om samarbetet bibliotek och skolor för att öka barns läsande samt Mikaela Åhlin Kottolinsky om förebilder som ett sätt att motivera barn i sitt lärande och kunskapande).
- Kontinuerliga uppföljningar med enheter och kommuner.

HÄLSOKÄLLAN Fyrbodal

[Läs mer om utvecklingsarbetet](#)